

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Našim naročnikom!

Z današnjim listom smo prvi letnik „Dolenj. Novic“ dokončali. Prijateljsko se zahvaljujemo vsem, kateri so nam k rešitvi težke naloge kaj pripomogli, bodi si s tem, da so kaj dopisovali, ali naročeni bili, ali naročnikov pridobivali, vsem najtoplejša zahvala. — Če kateremu čast. naročniku nismo dovoljno postregli, naj blagovoli oprostiti; začetek je težak; potrudili se bomo vestno, vsestransko po mogočnosti vstrezati. — Častite naročnike prosimo, naj nam tudi v prihodnje zvesti ostanejo, in še novih naročnikov pridobé.

Naročnina je kakor do sedaj en forint za celo leto.

Najceneje se naroči po poštni nakaznici, lahko se jih tudi po več skup naroči. Častitim poštnim uradom se vljudno zahvaljujemo, da so mnogokrat nevesčim naročnikom postrežni bili, in jih tega še na dalje prosimo.

Vesele praznike!

Vredništvo.

„Dolenjske Novice“ ob koncu svojega prvega letnika.

Z veseljem smo bili pero v roke vzeli, ko smo pisali za 1. številko naših „Novic“. Trdno smo zaupali, da ne bomo zastoj pisali. Prepričani smo bili, da bode našel naš list dovolj hvaležnih bralcev. Še z večjim veseljem in s prijetno zadovoljnostjo primemo za pero danes, ko nam je poslati zadnjo številko prvega letnika med dolenjski svet.

Naše upanje in zaupanje ni bilo prazno. Dolenjci in prijatelji Dolenjcev so nas umeli. Dozdevalo se nam je, še več, prepričani smo bili, da je Dolenjcem tacega časnika, kakor je naš, kaj potreba. Dandanašnje človek brez časnika kar biti ne more. Obilo časopisov je na svetu v vseh jezikih, za vse stanove, za velike in male dežele, pa tudi za posamezna mesta in okraje. Tudi Dolenjci smo hoteli svoj časnik imeti in to v sredini naše pokrajine. Mislili so si ustanovniki tega lista: Tiskarno ima Novo mesto že veliko let, a slovenski časopis se v njej še ni tiskal. Zatorej so rekli in sklenili:

Naj se tiska v našem slovenskem mesteci še slovensk časopis za naše slovenske Dolenjce!

S tem listom smo hoteli Dolenjce vzbuditi in Nedolenjce na našo stran opozoriti. Zakaj dolenjska stran je bila do zdaj v marsikaterem obziru pozabljena. Temu so bili pa Dolenjci sami precej krivi, ker so se po svetu premalo oglašali. Z našim listom smo pa precej drugi slovenski svet opozorili na-se. Razni domoljubi so segli po našem listu, to menda zato, ker se jim je dopadlo, da smo se začeli gibati. Še celó Gorenjci in Notranjci so veseli bili, da smo pričeli s svojim listom. Največ bralcev smo imeli seveda po Dolenjskem, a marsikak naročnik našega lista je doma na Gorenjskem, pa tudi na Notranjskem, na spodnjem Štajerskem in drugod.

Kar smo prinašali našim bralcem, bilo jim je v obče všeč. Sploh se je govorilo, da se trudimo v domačem in razumljivem jeziku podučevati naše ljudi. Poduka in razjasnila jim je pa še vedno treba. Veliko naših Dolenjcev še vedno ne vé, kaj so in kje so. Sami sebe vse premalo čislamo in cenimo. Pred vsem jim bomo morali tudi v novem letu še večkrat dopovedati, da so bistre in zdrave slovenske korenine ljudje, ki govoré prelepi slovenski jezik, katerega še vse premalo čislajo, obračajo in varujejo. Dopovedati jim bomo morali, da bi si s svojo bistrastjo in dobro glavico še veliko lože kruh služili, ako bi še bolje za svojo izobraženost skrbeli. Večkrat smo in jim bomo še poklicali v spomin, da bivajo po najrodovitnejših in najlepših krajih kranjske zemlje, kjer jim rodi vsaka gruda. Da pa se kljub temu Dolenjcem dobro ne godi, tega pa jim toliko pripovedovati ni treba, ker to sami čutijo. Letos seveda je bila vinska letina precej ugodnejša za Dolenjce mimo več prejšnjih. Dobili so letos za svoj neobil pridelek kaj lepih denarcev, kajti rodila je letos vinska trta zlahtno kapljico, zlasti okoli Krškega, Kostanjevice, Novoga mesta, Metlike in drugod. Letos se je v boljših krajih novo vino prodajalo po 10, 11, 12 in celó 13 goldinarjev vedro. Ali ne kaže to, da je Dolenjska kaj pripravna za vinorejo? Ali mar ne vé slehrni vincar, da je ondi vino boljše bilo,

kjer so bile boljše trtne sorte? Kaj rečete, ljudje k temu, da si je na Tržki gori nad Krškim na posestvu g. dr. Mencingerja pridelalo črno burgundsko vino (seveda malo), ki se je prodalo po 24 gld. vedro? Ali ne bo to Dolenjce spodbujalo, da se umne vinoreje bolj in bolj lotijo! Zato pa danes z dvojnimi zadovoljstvom pišemo te vrstice. Konec našega 1. letnika izražamo v prvo veselje, da so si dolenjski vinorejci letos nekoliko opomogli, veseli nas pa tudi, da so Dolenjci letos po našem novem listu radi segli. Od branja „Dolenjskih Novic“ so gotovo imeli kolikor toliko koristi. V njih so našli poleg raznovrstnih novic celo kopo dobrih naukov. Veliko teh naukov je bilo sicer že znanih našim ljudem. Toda mi smo jih morali povedati; zakaj potrebnih naukov človek nikoli ne sliši prevečkrat, zlasti ker se marsikdo ne ravna rad po njih. Mislimo celó, da marsikaterega Dolenjca moramo prištevati k tistim, ki le poslušajo nauke, a po njih se ravnati nočejo. Res je, vsakemu ne gre zaupati, če še tako lepo z vami govori.

A verjemite nam, Dolenjci, da živi zdaj med vami veliko domoljubov, ki vam srečo želijo tako, kakor morejo to le stariši svojim otrokom. Med te domoljube smete, ljubi bralci šteti tudi ustanovnike in sodelavce pri „Dolenjskih Novicah“. V imenu teh in v imenu naše lepe dolenjske strani zahvaljujemo se danes vsem podpornikom in naročnikom našega lista, pa dostavljamo uljudno prošnjo, naj nam tudi v novem letu ostanejo zvesti ter, če mogoče, pridobé še novih naročnikov.

*Eden ustanovnikov „Dolenjskih Novic“
v imenu vseh.*

Nauki v vinarski šoli na Slapu.

Spisuje Janez Sajé, nadučitelj v Šent Jerneji.
(Dalje.)

Naredi se jarek in noter se dene na pošev ključ, in sicer tako, da gleda samo eno oko vun; to je bilfanje. Po koncu ne devamo ključev, ker bi vejni prstan prišel pregloboko, in se ne mogel razviti. Ključ od ključa se vsadi ali bilfa eno dlan eden od družega. Tako ostanejo dve leti v trtnici, ki se opleve; družega v prvem letu ni treba. Drugo leto jih perfrknemo blizu tako: trte se morajo gladko odrezati, in sicer z vejnim prstanom, ravno narobe, kakor pri drevesu. Na ključih ga pa pustimo zato, ker ima polno spečih očes. Drugo leto na spomlad, ko smo jih prikrajšali, na jesen se lahko zasadijo v vinograd, ali pa se to stori spomladi. Dvoletna bilfa je najboljša, enoletna pa boljša kakor triletna, večletna pa slabija. Tako vsajene trte dolgo trpé. To pričajo skušnje.

Na Španjskem je trta, ki je že 600 let stara. Peles, trta na Lozicah (pri Vipavi) imela je 18 veder vina.

Nadzemeljski del pri trti nam je treba razločiti: „stari les“, ki je stareji kot dvoletni. Ta ima po sebi črn lubad, kateri odpada. Stari les dobi lahko dvojno ime. Imenujemo stari les pri trti „deblo ali glava“ ali stegnenci. (Stamm, Kopf, Schenkel).

Imamo pa tudi trte brez debla. Na spodnjem Avstrijskem je trta na visoki stopinji in ima samo črno butko (Kopf). Iz glave rasto pognanke, ki se h kolu privežejo. Nam pa rastejo na deblih mladike. Pogrank je še zelišče, mladika ima pa že les. Mladika raste iz debla, to je iz starega lesa. Na stegnencih je dvoleten les, ki se dobi, če pustimo mladiko dve leti; to je najmlajši stegenec. Dvoletni les je že spokan, siv, in se lupi. Mladika je priraščena k dvoletnemu lesu z prstanom, potem ima pa bunkice (Knoten).

Členi so tega pomena, da razločujemo sorto od sorte po zimi; dolgost, debelost, barva, blesk členov nam pade v oči; potem zvedenci trte poznajo. Razločujemo trte, ki dajo najnižje vrste vina, potem dobra namizna vina, fina namizna vina, buteljska vina brez cvetice, buteljska vina z aromo, to je z navadnim vinskim duhom v posebnej stopinji, likerna vina, sladka vina. Za likerna vina ni Dolenjsko. Rizling je kralj vseh vin, pa menda ni za Dolenjsko. (Vendar vemo, da ga imajo beli Kranjci zasajenega n. pr. g. dekan v Seniču — in sicer z dobrim vspehom. Vredn.)

Buke je lastnost sorte grozdja, muškata. Aroma je pravi vinski duh v večji meri. Altl diši po starini. Stara dolenjska vina diše po „altlu“. Zasaditev umnih novih vinogradov je važna reč.

Na Dolenjskem se na to doslej premalo pazi. Če trte vendar rodé, se je le vgodni zemlji zahvaliti. Koliko bi se lahko več pridelalo s pametnim sajenjem.

Trte moramo globoko zasaditi, da morejo iz globočine hrano dobiti. Ljubi Dolenjci, vi doslej ne delate prav. Kakor vi delate, bi skoraj djal, da je to le igrača. Meter globoko se mora vinograd kopati. To je rigolanje. Pri kopanju je treba dobrega orodja in dobrih ljudi. V Vipavi imajo prav dobro orodje.

Na Vipavskem imajo vse vinograde podzidane, in pod vsakim zidom imajo pa jarek. Orodje za obdelovanje je sledeče: pikon, piconica, lopata in štrpaca.
(Dalje sledi.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Za Dolenjska mesta in trge so volili 12. t. m. novega poslanca za državni zbor. Izvoljen je bil g. Šuklje, profesor na Dunaji.

Naš **deželni zbor** v Ljubljani se peča z raznimi zlasti za kmeta važnimi rečmi. Vlada mu je

predložila nekatere postavbe o razdelitvi zemljišč, kako naj se taka zemljišča rabijo in oskrbujejo. Prerešetava se vprašanje, kako bi se zaprečilo, da bi nekteri hudourniki po Gorenjskem, v Vipavi i. t. d. ne delali več toliko škode. Predlagalo se je, naj se vravna Krka, Bistrica predenj priteče v Savo. — Prisilna delavnica v Ljubljani, kamor vtikajo ter k delu silijo take postopače, ki so le ljudem v nadlego, se bode povečala, da bode v njej prostora za 500 potepuhov. Pač treba bi bilo res, da bi nas rešili taci pijavk — mislimo pa, da so to vsaj pri nas na Dolenjskem prvi cigani!

V **Štajerskem deželnem zboru** je ostro poprašal cesarskega namestnika deželni poslanec Raič, zakaj ni nastavljen pripraven učitelj slovenščine na učiteljske pripravništvu v Mariboru, ako ravno je minister to ukazal. Katoliški poslanci so pa ravno tam zahtevali, naj se ne dovoli ženitev vsakemu nemaniču, ker to le berače redi — pa zastonj. Liberalci so tako koristno postavbo vrgli v koš! So povsod enaki!

V **Češkem deželnem zboru** bi liberalni nemški poslanci najraje lepo češko kraljestvo raztrgali na dvoje, češ, da se jim doslej krivica godi, dasi ni res. Jezi jih posebno to, ker morajo ondi nemški uradniki znati tudi češki, kakor češki uradniki tudi nemški jezik.

V **Dalmatinskem deželnem zboru** delajo Srbi, to je tisti deželni poslanci, ki niso rimske, ampak razkolniške vere — velike sitnosti. Ti ljudje se raje bratijo s Slovanom sovražnimi lahoni, kakor z brati katoliki.

Deželni zbor Istrski se je že sklenil.

Naš presvitli **cesar** delé dobrote, kjerkoli se pokaže potreba. Ne le, da dajo svojim podložnim leto za letom stotisuče, — pošiljajo svoje dobrote celó čez avstrijsko mejo. Zadnje dneve so poslali ranjenim Srbom in Bulgarom 3000 goldinarjev. Tudi so poslali presvitli cesar Srbom v pomoč mnogo zdravnikov, usmiljenih sester, zdravil itd. Prosila je tega srbska kraljica. Ravno tako pomagajo naši ljudje tudi ranjenim Bulgarom. Kje je vladar tako dobitljivi, kakor naš cesar?

Kaj je novega po širokem svetu?

Naš presvitli cesar so poslali nalašč v Srbijo poslanca g. Kevenhillerja, ter so izrekli, da želé naj se ustavi boj med **Srbi** in **Bulgari**. Vbogali so precej. Ali sedaj je vendar-le vprašanje, bode li mir ali ne? Srbi so bili tepeni, pa jih vendar še vedno tako koža srbi, da se hočejo dalje bojevati, češ, da bi sramoto oprali. Zato stavijo Bulgarom za mir take pogoje, da jih ti ne morejo sprejeti. — Gotovo bi še tekla kri; ali trdi se, da so se pomenili trije majmočnejši cesarji, naš, pruski in pa ruski, da nikakor ne pusté, da bi se še doli Slovani med seboj davili. Tako bode

pač sedaj mir. — Tudi so sedaj ti trije mogočni vladarji za to, da se južni Bulgari zedinijo s severnimi. Hrabri Aleksander bode obojim vladar. Hvala Bogu, da je tako! Turčija se trese.

Na **Angležkem** so pri volitvah dobili majheno večino liberalci. Prav za prav bodo pa odločevali irski katoliški poslanci; kajti teh je toliko, da bode večina tam, kamor se bodo nagnili.

V **Severni Ameriki** so zadnjič obsodili dva goljufa, ki sta v treh letih osleparila ljudi nič manj kakor za 15 ali 20 milijonov!

Krivi prerok **Mahdi** v Sudanu južno od Egipta je sicer že davno pod zemljo; ali njegova druhal s tem ni bila končana. Bližajo se ti divji črni roparji bolj in bolj Egiptu. Angleži so jim poslali vojsko naproti, da obvarujejo Egipt. To je tudi res krvavo potrebno!

Grki še zmeraj rožljajo z orožjem. Ali tudi Turki imajo ob njihovi meji na nogah vojakov, da je groza. Kaj bode iz te moke, se pač sedaj še ne more z gotovostjo povedati.

Gospodarske stvari.

Živinoreja.

(Dalje.)

O zboljššanji živinoreje po Dolenjskem je svetoval o priliki slabe živinske razstave v Krškem l. 1884 v „Lj. L.“ g. živinozdravnik Wirgler sledeče:

„Razstavljene živali so bile — z malimi izjemami, soznažene, dobro krmljene, a pomanjkljivo (t. j. nepravilno) vzgojene. V tej poslednji zadevi so pripravljali že obdarovano kravo muriškega plemena, ki je imela pri sebi svoje tele, na katerem so se pa poznali znaki belanskega bika. Nasprotje teh plemen je tako veliko, da se ta slučaj lahko zaznamva z navadnim prigovorom: „Stoji mu, kakor svinji sedlo.“

Že slaba vdeležba pri razstavi je kazala, da ljudstvo za živinorejo nima zanimanja in da se pogreša enotnega skupnega postopanja. Po tem takem je tudi stanje govedoreje na Dolenjskem slabo, in dovoljenega vspeha se toliko časa ni nadejati, dokler se govedoreja enojnemu vodstvu ne izroči, če tudi bi država in zasebniki še tako veliko žrtvovali.

Med nedostatki pri govedoreji so biki največji pogrešek. O držanji bikov govori sicer deželna postava kranjska od 16. febr. 1879, a njene dobre določbe bodo le takrat govedarstvu koristile, kedar jih bodo občinski zastopi izveli. Odkar ima ta postava veljavo, ni mi znan ni jeden slučaj, da bi občinsko predstojništvo ali dotični krajni odbor resno brigala se za potrebno število dobrih bikov ali za primeren kraj in za nadzorovanje njihove

porabe, čeravno so splošne pritožbe o pomanjkanju bikov v obče, zlasti o pomanjkanju dobrih bikov. Nasledek temu pa je, da nastavljajo za plemo srednji in manjši kmetje večkrat čisto nesposobne bike, ki umni govedoreji bolje škodujejo kakor koristijo. Tudi veleposestniki imajo časih take bike, kateri ne služijo splošnemu stanju govedoreje, ker so za krajevne razmere neprimerne plemena; pa tudi menjavajo veleposestniki bike čisto po svojem okusu. Iz teh okoliščin si potem razlagamo, da je goveda naša nastala iz križevanja plemen, došlih iz raznih dežel, radi tega pa potrebuje očiščenja in naobrazovanja enojnega plemena.

V požlahtnenji našega plemena se kupujejo muriški in mariahoferski biki. To je sicer dober namen, katerega nihče oporekati ne more, vendar se zaželjene svrhe ne doseže, kajti pripeljani biki so večkrat dvomljivega pokoljenja in ne brez podedovanih madežev. Pa ako se že ravna po tem načelu, naj se v namen popolne utrditve križnega plemena vpelje nadzorstvo nad to novo živino, da se ne bode tako ravnalo, kakor se godi navadno s teleti, da jih dobi mesar ali da se skopijo in za vpreženo živino rabijo.

Da se govedoreja vzboljša, treba je, da se v posameznih krajih napravijo natančni zapisniki o novem križanem in čistem plemenu. Taki zapisniki morali bi imeti z vžganimi znaki imenoma zaznamovano živino, katera bi bila za rejo sposobna. Tudi v družih obzirih bi moralo tako govedo natančno biti opisano ter obdržati ga najmanj skozi tri pokolenja. Taki zapisniki bi služili, da bi se sčasoma za celo deželo naredila čredna knjiga, v katero bi se vpisvalo zlasti taka za rejo dobra živina, katera bi svoje dobre lastnosti izročila tudi potomcem.

O vrednosti črednih knjig pač ni treba dolge razprave, kajti o prednosti te naprave so se prepričali že na Angleškem, Holandiji, v Švici, na Nizozemskem, Nemškem in drugod, pa tudi v nekaterih avstrijskih deželah so goveja plemena izdatno izboljšali na ta način. Dokaz o pokolenju v čredniku zaznamovani živali po obsojenem spolu je važen za umno govedorejo, za kupca in gospodarja, kajti daje zlasti poslednjima poročstvo za vrednost te nekako legitimovane živali.

Če hočemo zopet govoriti o vrednosti muriških in mariahoferskih bikov za našo domačo govedorejo, moramo pogledati, kako se kaj obnaša to plemo tu pa tam pri naših veleposestnikih. Skušnje učé, da se obe plemeni pri nas sčasoma skvarite, t. j. da izgubite lastnosti, velikost in oblike, katere ste imeli v svoji domovini, ali da jih potomci njihovi ne podedovajo. V tej zadevi pač ni nijednega plemena z večno vstrajnostjo, marveč se vse po naravi menja, kakor pač terjajo krajevne razmere, podnebje, krma itd. Razen tega pa ne dajeti

ti plemeni koristi, katere se pri nas od navadne govedoreje terja. Muriškemu plemenu belo-rumene polti se po pravici očita, da daje premalo mleka. Ta pomanjkljivost je posebno občutljiva malemu posestniku, ki si le eno ali dve kravi rediti more. Mariahoferska pasma pa daje slabo vprežno živino. Voli niso vstrajni, imajo mehke parklje in radi tega ne morejo toliko delati po naših suhih, apnenih tleh. Ta okoliščina pa je pri nas važna, ker podkovanje volov pri nas še ni običajno.

Ker še čista ta plemena pri nas stalnosti nimajo, za to se kaj takšnega od križank še manj pričakovati sme.

Vprašanje, ali ste ti plemeni v požlahnovanje našega domačega goveda primerni, moram torej po svojem skoro 10 letnem opazovanju zanikati. Nastane pa zdaj daljno vprašanje, katero plemo bode pa dobro v požlahnovanje naše živinoreje? Domače!

Pri odgovoru na to vprašanje me vodi prepričanje, da za požlahnenje ne zadostuje samo tuja kri, marveč je treba v to svrho tudi primerne podnebja, krme in gleštanja, zlasti pa prave izbire pri plemenju. Požlahnenje ali bolje rečeno boljšanje v deželi nahajajoče se živine lože se doseže, hitreje in ceneje z domačimi biki, kajti te živali so že tu udomačene in navajene podnebja; radi tega se ni bati povratka v slabše plemo, kakor se to pri križanem plemenu pripeti.

(Dalje prihodnjič.)

Piše nam se:

Iz Šempetra pri Novem mestu 3. grudnia. (Zrele jagode. — Rak v Krki.) Nedavno poročal je „Slovenec“, da je prinesel nekdo pretečenega meseca zrele jagode v Ljubljano. — Dne 16. pret. m. dobil je H. M. z Vrha Šempeterske fare v Grčevji tudi zrele jagode. Gotovo kaj nenavadnega v tako pozni jeseni. — Danes pripovedoval mi je Šempeterski ribič, da je pretečen teden našel v vrši, ktero je imel za ribe nastavljeno, velikega raka. Spravil ga je bil v „temnik“, kjer shranjuje vjete ribe, a ušel mu je bil. Ujel se je sredi Krke. Kakor mi je pravil, bil je kakih 10—12" dolg. Gotovo bi bilo zanimivo poizvedeti, se li še kje drugje nahajajo v Krki raki. Tukaj ga v Krki nihče ni več videl, odkar je pred štirimi leti kuga vse pokončala. Po nekaterih potokih po Kranjskem se pa še nahajajo. Lanskega leta jedel sem jih iz nekega potoka Šmarješke fare.

S Krke 6. dec. Približalo se nam je leto 1886, od katerega je prerokovano: Ko bo sv. Marko Aleluja pel, sv. Anton Binkoštno prevzel, sv. Janez obhajal Telo god svoj, cel svet bo upil gorje in joj. Kaj nam bo to leto dalo? Tega prerokovati pač ne vem. Da bi se nam dobro

skazalo, zato Boga prositi smem! Kakor govoré Slovenske večernice l. 1878. o vrstenji papežev po prerokovanju Malahija nadškofa Marganskega, da morebiti sv. Marko še dvakrat dá Aleluja in ne več, ako se vresniči njegovo prerokovanje. Marko namreč bo pel Aleluja leta 1886., to je prihodnje leto, potem še dvakrat, in sicer prvič leta 1943, drugič leta 2038. — Če bo še svet stal, bo pa v tretje 2190. leta. Ako se to zgodi, je prerokovanje škofa Malahija neresnično.

Jaz mislim in trdim, da pozni prazniki ravno nič dobrega in nič slabega ne prinesó, vendar pa vem spomniti si let, v katerih so bili bolj pozni prazniki, ne kakor bo prihodnje leto, vendar le za nekaj dni manj, kakor leta 1848, da so bile res hude vojske in pusti. Tako leta 1859. je bila tudi huda vojska in silna suša. Potem bi pač tudi prihodnje leta ne smeli pričakovati ravno dobrega, česar pa ljudje ne vemo prerokovati, prepustimo raje Bogu. Njegova volja naj se zgodi!

(Da se za prihodnje leto veliko hudega pripoveduje, je res. Toda pameten človek se na to ne ozira — ampak dela svojo dolžnost. Tako bodo storili tudi naši Dolenjci — vsaj vejo, da je Bog nad nami. Le brez skrbi! Koliko prerokovanj ni bilo resničnih. Sprejeli smo ta dopis od svojega naročnika, ker vemo, da ljudje o tem radi govoré. Sami pa ne pripisujemo nikake moči, leto naj bode to ali uno. Bodimo pridni, dobri, krščanski — in bati se nam ni ničesa. Vredn.)

Iz Leskovca pri Krškem 9. decembra. — Dne 4. decembra je pri nas nehalo bítí kaj plemenito srce. Umrí je vsled starosti preč. gosp. Eduard Poljak, dekan in častni korar v 79. letu svoje starosti. Ž njim je izgubila kranjska duhovščina žlahtnega tovariša, fara in dekanija silno skrbnega dušnega pastirja, domovina slovenska pa zvestega rodoljuba. Blagi pokojnik je bil blizo 30 let župnik in dekan v Leskovci, bil je do leta 1874 tudi c. kr. okrajni šolski nadzornik, ki je ljubil učitelje in šolsko mladino. Za šolo je bil sploh zelo vnet. Leta 1879 je praznoval zlato sv. mašo. Pri tej priliki je bil odlikovan od presvetlega cesarja z redom Franca Jožefa. Pogreb njegov je bil v ponedeljek 7. t. m. Pridigoval je o pokojniku čast. gospod Klun, kanonik iz Ljubljane, pokopal ga je čast. gosp. dr. Kulavíc, vodja semenišča ljubljanskega. Prevelika množica ljudi je v cerkvi in na pokopališču žalovalo za blagim možem, ki je vse dobre ljubil, a nikoga ne sovražil. Bil je zato od vseh ljubljén in spoštovan.

Iz Ribniškega trga. Dne 28. nov. dopoldne, od 9. do polujednajste ure je predaval v poslopji tukajšnje šestrazredne ljudske šole popotni učitelj g. G. Pirc o živinoreji in sadje-

rejstvu, ter je bilo to predavanje obiskano od več kot 130 slušateljev iz kmetškega in družnih stanov. Opazili smo pri tej priliki, da se naš priprosti narod z veliko pazljivostjo in zanimanjem vdeležuje taci podukov, le žal — da so tako — redki in neprimerno — kratki...

Od tod se je napotil omenjeni g. potovalni učitelj v Dolenjo Vas, Sodražico in za tem v Loški Potok.

Gledé lege za kmetijstvo more se povsem reči, da je v ribniškem okraji še dokaj ugodna, seveda osobito v ribniški dolini, dočim je n. pr. Loški Potok že po naravnej legi — manj s potrebnimi dobrotami obdarjen. — Kakor je pak znano, nadvlada — dejali bi — tu in tam po nekodi lesna trgovina kakor tudi lončarstvo.

Predno preidem k sklepa tega dopisa sporočiti mi je še nekaj več ali manj važnega.

Te dni se je vršila v Ribniškem trgu volitev občinskih odbornikov in pa gospodarskega odbora. Pri prvej so izvoljeni razumni narodnjaki, — in smemo z glavnim vspehom te volitve popolno zadovoljni biti. Ne tako ugoden bil je izid pri volitvi gospodarskega odbora; — a ne da bi me kdo napačno umel! Čuden ta prizor ima namreč ves drug — obraz.

V odbor le-ta zadnji izvoljeni so bili sicer vrli in razumni možje, kakor gg.: Andrej Peterlin, Josip Klun ter Josip Zotter, — ali kaj se pripeti! — Ker pa je stari načelnik obsedel, ker je pri volitvi propal, sklenil je stari ta Matija od „Krauzbirta“ — s svojim mladim sinom Tončkom, ki je kot davkarski praktikant — čudna pa „smajšna“ oseba ali zver, ta dva tedaj sta sklenila se — maščevati. Rekuriralo se je zoper volitev, in — bila je — ovržena! Zakaj, to ni lahka uganka! — Tako je pisal nekdo v tržaški list „Edinost“.

Svibnje dne 8. decem. Elementi so strašno razsajali letošnjo jesen, da je brlo groza. Dne 29. avgusta divjal je grozen vihar, tako, da je podiral drevje, katero se je že veliko leti ustavljalo — tudi najhujšim — viharjem; razdiral in podiral je kozolce in razkrival hiše, ter druga gospodarska poslopja. — 1. novembra bila je zopet strašanska povodenj, katera je razdirala ceste po dolinah, pobrala več brvi in mostov, trgala travnike ter odnesla rodovitno zemljo iz njiv, in tako uničila mnogo škode. Med drugimi, razdrila je voda tudi most na Jagnenci, kateri je bil za celo jagnenško okolico velike važnosti. Ali se bode ta še kedaj popravljaj, ali ne, to je vprašanje. (Če je važen, ga popravite. Vredn.) Ne kaže se ne veliko. Omenjeni most raztrgalo je po goli zanikernosti, ker bi se bila voda lahko pravi čas odvrčala. Nje, ki bi imeli zato skrbeti, smo večkrat na to opozorili, toda zastonj.

Postave o tej reči so jim deveta briga, ako pa kaka stara ženica, ali kaki pastir pové: danes je pa v gozdu nekaj šumelo, bil je volk, in jaz sem pred njim na drevo splezal, takrat je vse po koncu: alo za volkom! za volkom!

Še jedna novica se je raznesla v tej okolici, katera pa še ni dosti zrela, da bi se mogla natanko opisati. V sosedni fari namreč, je neki kmet, kateri iz nekega sovraštva ni hotel svojega novorojenega otroka k farni cerkvi h krstu poslati, gospod župnik pa niso hoteli pri podružnici krstiti — in tako je bil otrok 21 tednov doma „žid“. Naposled, ko se je to objavilo, so baje iz Ljubljane poslali nekega g. duhovnika, da je to reč opravil.

Domače vesti.

(Dolenjsko pevsko društvo v Rudolfovem) je priredilo dne 6. decembra t. l. na spomin našega toli preljubljenega pesnika dr. Franceta Preširna slavni večer z govorom, petjem in deklamovanjem v prostorih tukajšnje čitalnice. Spored je bil primerno obširen, srečno izbran in zelo mikaven. Vse točke sporeda izvrševale so se s tako izvežbanostjo in natančnostjo, da se je bilo le čuditi, kako li zamore tako mlado društvo v tem kratkem času doseči takovi napredek ter se obogateti s takovimi čilimi močmi. Odkritosrečno povemo, da je nas ta večer baš nepričakovano veselo iznenadil in da želimo, da bi se zopet v kratkem priredila kaka „beseda“. Končno pa opozorujemo vse naobražene rodoljube na to mlado, krepko in prepotrebno društvo, naj blagovolé isto po svoji moči podpirati, kajti najpreje se dospè tem rajskim potom do prave ljubavi materinščine, do poštene značajnosti in do blagočutstva.

(Dolenjsko pevsko društvo v Rudolfovem) bode imelo svoj občni zbor dne 20. decembra t. l. v prostorih „prvega Narodnega doma v Rudolfovem“. Pričetek točno ob dveh popoldne. Spored: Nagovor predsednika, poročilo blagajnika, tajnika in arhivarja; shodni predlogi in volitev novega odbora. K temu zborovanju se uljudno vabijo vsi p. n. domači in zunanji udje. Odbor.

(Podpore za zidanje ljudskih šol) bodo od dežele dobile sledeče občine na Dolenjskem: Strekljevec (500 gld.), Božakovo (500 gld.), Stari trg (500 gld.) — vse tri v črnomaljskem okraji. Veliki gaber pri Št. Vidu (500 gld.), Dobrniče (500 gld.), Petrova vas in Dobličepo (200 gld.) v črnomaljskem okraji. Št. Mihael pri Novem mestu je že dobil svoje dni v ta namen od presv. cesarja 300 gold., in mu tudi dežela Kranjska

500 gld. za l. 1886 ponuja. Pred kratkem je bila ondi za to imenovana komisija. Odločilo se je, da se mora šola zidati precej spomladi.

(Iz kranjskega deželnega zbora.) Gosp. posl. Šuklje je stavil o uravnavi Krke naslednji samostalni predlog: Slavni deželni zbor naj sklene: Visoka vlada se naprosi, preiskati takoj po državnih tehnikih vprašanje o uravnavi spodnje Krke ter potrebno ukreniti, da se preprečijo redne povodnji ob dolenjem teku te reke. — To bodo posebno prebivalci od St. Jarneja do sv. Križa pri Kostanjevici radi slišali.

(Kam so djali denar?) Bogata kranjska hranilnica v Ljubljani dobi vsak mesec več denarja, kakor ga izdà. Meseca oktobra in novembra so pa stranke več denarja vzele iz zalog, kakor so ga vložile. Ta vzdigneni denar je prišel najbrže z Gorenjskega na Dolenjsko za dobro letošnjo kapljico. Vi, Dolenjci, pa nikar vsega porabiti, uložite ga tudi v hranilnice, ali v poštne ali pa v posojilnice (v Metliki ali v Krškem).

(Letošnja dolenjska in štajerska vina) so pa proti ónim drugih let, ne le dobra, ampak kakor sem imel priliko se sam prepričati, prav dobra. — To so besede prvega izvedenca v vinarstvu na Kranjskem, gosp. L. Dolenca, ravnatelja kmetijske šole na Slapu.

(G. Pečniku) v Krškem se je dovolilo za izkopavanje starin 150 gld. podpore Vsaj jih je zaslužil.

(Šolske novice). Enorazredni šoli v Dobrničah in na Dvoru pri Žužemberku boste razširjeni na 2 razreda. Gospodična učiteljica Marolt v Krškem je dobila službo v Radovljici, a učiteljica v Radečah se je pa službi odpovedala.

(Častnega občanstva diplomu) je deputacija občine Šmihelske na Dolenjskem, sestojéča iz gg. garderitmajstra Dejaka in Kastelica ml., izročila gospodu deželnemu predsedniku baronu Winklerju. Diplomu izdelal je gosp. Krajec v Rudolfovem.

(Duhovenske spremembe v ljubljanski škofiji.) Gosp. Ignacij Ključevšek, župnik v Spodnjem Logu, dobil je župnijo St. Mihael pri Žužemberku. G. Jakob Kalan, župnik v Moravcu, prezentiran je za župnijo Kopanj. G. Janez Vakselj, kaplan v Poljanah, gre za administratorja v Leskovico nad Loko.

(Izvrstno berilo) za otroke je časopis „Vrtec“, ki izhaja v Ljubljani, in Krištofa Šmida povesti, ki se dobé v tiskarni J. Krajca v Novem mestu.

(Gledališče v Mokronogu.) Iz Mokronoga se piše: V nedeljo 29. nov. razveseljevalo se je občinstvo mokronoško v gledališču, katero se je vršilo v gostilni pri „Stari pošti“.

Igrali ste se dve igri: „Krojač Fips“ — in „Berite Novice“. — Tako piše „Ljub. L.“. Lepo je to od Mokrončanov, da so začeli na društva in na veselice slovenske misliti.

(Volitve) za novi mestni zastop v Novomestu se bodo vršile začetek prihodnjega meseca.

(Te Deum laudamus) za mešani zbor in orglje, zložil Ig. Hladnik, op. 3. Katoliška bukvarna, cena 40 kr. V tej skladbi se vrsté koralni stavki s čveteroglasnimi. Delo je hvale in priporočanja vredno. Zloženo je v cerkvenem slogu.

(Misijonarji katoliški) so v preteklem letu veliko opravili. Imela je družba za zvnanje misijone v Parizu 29 škofov, 693 misijonarjev, 16.185 to leto krščenih paganov, 861.000 kristjanov. V smrtni nevarnosti je bilo krščenih 129.678 paganskih otrok.

(Nesrečna smrt pridnega, a živega učenca.) Petnajstletni Janez Narat iz Brežic, učenec na meščanski šoli v Krškem, igral se je dné 29. nov. t. l. z nekaterimi sošolci na visočini za „Starim gradom“ tik Krškega. Pri tem padel je vsled lastne neprevidnosti tako nesrečno čez visoko skalo, da je na mestu mrtev obležal. — Deček je bil v šoli vedno prvi, ker je bil prav dobre glave pa tudi žive narave. V nedeljo pa se je igral v družbi z drugimi na nevarnem kraju, kjer je še veselo prepeval malo minut pred nesrečnim padcem.

(Pri porotnih obravnavah), ktere so se včeraj začele, zagovarjati se bodo imeli naslednji zatoženci: Pondeljek 14. decemb. zjutraj, France Kralj, zarad uboja, popoldne Janez Unetič zarad uboja; torek 15. dec. zjutraj, Janez Rogelj, zarad posilstva, popoldne Janez Kastelic, zarad tatvine; 16., 17. in 18. Janez Seifert, zarad uradne iznevere; soboto 19. dec. zjutraj Helena Klemen zarad detomora, popoldne Helena Gustin, zarad detomora; pondeljek 21. dec. zjutraj, Jože Peček, zarad težke telesne poškodbe, popoldne Jože Bratanič, zarad goljufije; torek 22. dec. Mica Paulin in Antonja Zorko, zarad zažiga.

(Požar.) Z Krškega se piše, da je zgorela Jožefu Orešniku iz Dednega Vrha hiša s podom in hlevom, kakor tudi letni pridelek in jeden prešič. Škoda znaša do 200 gold., za katere pa ponesrečenec ni bil zavarovan. Sumi se, da je Orešnikov petletni sin ogenj zanetil.

(Nesreča.) Z Krškega se poroča: Jože Škrabec iz Bregov, občina Cirklje, vozil je s svojim sinom listje iz Rakovnika. Pri tem se je preobrnul voz na nju. Sin se je rešil, oče je pa vsled dobljenih ran drugi dan umrl.

(Požar.) Iz Št. Jarneja se poroča: Dne 22. sept. ob 11. uri po noči nastal je v podstrežji posestnika Antona Lenčiča iz Žmalčje

vasi ogenj, kateri je v kratkem času streho uničil, kakor tudi žito, ki je bilo pod streho spravljeno. Škoda znaša baje 400 gld., za katere je pa bil Lenčič zavarovan. Sumi se, da je kdo nalašč zažgal.

(Ovne žlahtnega) ukviškvega plemena dobé od kmetijske družbe v Ljubljani sledeči gospodarji na Dolenjskem: Lazar Valentin iz Prevalj, Starina Anton iz Leskovca, Judnič Jakob iz Kota (dobi 1 ovna in 1 ovco), Geržin Janez iz Mihelove Vasi.

Razne vesti.

* (Otročja navada hudo kaznovana.) V trgu Blankenberg pri Bon-u tekkel je 10. nov. t. l., kakor imajo otroci navado, deček za vozom in se je nanj obesil. Naenkrat zgrabi kolo njegovo nogo in preden mu je mogel kdo pomagati, prišel je pod voz, kateri, ga je popolnem zmečkal. Truplo njegovo je imelo strašne rane. Med največimi bolečinami živel je še jedno uro, na kar ga je smrt odrešila.

* (Tolažljiv odgovor.) K nevarno bolnemu skupuhu poklicali so zdravnika, ki je bil zaradi svoje grobosti povsod poznan. „Gospod doktor“, vpraša skupuh s tihim in boječim glasom zdravnika, ko mu je zapisal ta zdravila, „koliko vam imam plačati?“ — „Ne novčiča ne!“ odgovori zdravnik. — „Srčna vam hvala!“ mrmra bolnik. — „Vaši dediči me bodo že plačali!“

Darovi za prenovljenje frančiškanske cerkve v Rudolfovem:

(Dalje.)

Čast. gospodje:	gl. kr.	Neimenovana družina .	2.—
J. Ž	3.—	Č. družina Taboure .	5.—
L. Verbič	1.—	Neimenovana	4.—
dr. J. Marinko	5.—		

Dalje prihodnjič.

Vremensko prerokovanje za mesec december.

Gruden malokdaj priljuden. — Grudna mraz in sneg, žita dosti prek in prek. — Prvi teden grudna huda zima, rada 8 tednov ne odkima. — Kakšen je dan sv. Barbare (4), takšno bo ravno božično vreme. — Grom in blisk o zimskih kvatrih, huda zima je pri vratih. — Mnogo grudna snega, mnogo prihodnič sená. — Pred božičem moča toliko ne škoduje, kolikor po božiču, dolgo če dežuje. — Božič bolje kužen, kakor južen. — Svetle božične noči ti kašte z žitom temniyo; temne božične noči pa svetle kašte pustijo. — Če vidiš rimsko cesto božično noč svitlo sijati, se leta dobrega prihodnjič smeš nadjati. — Kolikor v božiču na vejah se ivja blišči, toliko sadja prihodnjega leta visi. — Veter svet'ga dne obeta dosti sadja druž'ga leta. — Božičen dež vzame rž. — Dež na Štefanov dan ti obeta žita le malo prihodnjega leta. — Dež nedolžnih otročičev je za žito manj ko nič. — Božič pride, zima ide. — Če pred novim letom zime ni, da potem prav dolga bo, se kmet boji. — Blatno leto, gladno leto; suša vzame en kos kruha, moča pa dva. — Zelen božič, bela velikanoč. — Kakoršno vreme po božiču 12 dni se spleta, takošno bo 12 mesecev prihodnjega leta.

Opravki meseca decembra.

Vinograd. Kolje se pripravlja. Gnoj se privaja in zemlja. Pri novih vinogradih se začne rigolanje. — Klet. Sodi se dopolnjevajo, letošnje vino se pretaka. — Domače gospodarstvo. Pletó se kite za razno rabo. Skrbi se za gnojišče. — Poljedelstvo. Ako je lepo vreme, vozi se gnoj na polje, travnike. — Sadjereja. Snaži se sadno drevje od gosenične zaleze, rahlja in gnoji se zemlja okoli drevja, popravljajo se špaliri, slabemu drevju se daje kolje in trakovi. — Vrtnarstvo. Če je lepo vreme, narejajo se nove gnojne grede. v novo pripravljeno gnojno gredo seje se salata, kreča, redkev.

Sejmi na Dolenjskem.

Torek po kvat. ned. v Črnomlju; sv. Janeza dan v Radečah in v Št. Vidu pri Zatični; dan po nedolž. otr. v Mirni peči; sv. Silvestra dan v Kočevji in v Zagorji (za Savo).

Loterijske srečke.

Trst	5. decembra	13	61	30	69	19
Gradec	12. decembra	19	81	28	79	13

Vsim lovcem v korist

priporočam lesičjo vado, katero izdelujem jaz sam, in ima lastnost, da privaja lesice eno milo boda daleč, do pasti, katero ne zapusti, ampak se vselej vjame.

To ni sleparija

z malim trudom se lahko dobi več lesičjih kož.

Pol kilo velja z podukom vred 5 gld., in se dobi pri A. Stermoletu na Hudim pri Zatični. [78-1]

Ljubljanski

Zvon.

Št. XII. prinaša te spise:

1. Gerárd: Solus. Legenda.
2. J. Dr. Vošnjak: Odlomki iz človeške tragikomedije. III. Usodni dan.
3. Svějmir: Drobne pesmi.
4. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 25. Gospodična Cízara.
5. J. Starč: Pisma iz Zagreba. XII.
6. Matej Tonejec-Samostal † Podgorica.
7. A. Fekonja: Latinsko-nemške šole v Sloveniji od XIII. do XIX. veka.
8. J. Cimperman: Osèhlo cvetje. Soneti.
9. Ivan Verhovec: Kako so naše očete v vojake jemali.
10. Janko Kersnik: Agitator. Roman. (Konec).
11. D. Fajgelj: Nove muzikalije VII., VIII., IX.
12. Književna poročila: VIII. Učitelj: Prvo berilo in slovnica za slovenske ljudske šole. IX. Fr. Wiesthaler: Leopold Volkmer.
13. Slovenski glasnik: Nove knjige slovenske. — Cerkvena književnost slovenska. — Pisateljsko podporno društvo. — Gospod Janez Šubic. — Slovenski naš slikar g. Jurij Šubic. — Blag rojak. — Čehovin. — Hrvaška književnost. — Poziv. — Izkaz.
14. Janko Kalan: Šah. [9-12]

„LJUBLJANSKI ZVON“ izhaja v mesečnih, po 4 tiskovne pole velike osmerke obsežnih zvezkih ter stoji za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld 15 kr.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Zahvala.

Za mnogostranske odkritosrčne pojave blagega sočutstva za časa bolezni in smrti preljubljene hčerke

HILDE

in za mnogobrojno spremstvo k zadnjem počitku in za darovane krasne vence, izrekamo tem potom vsem prisrčno zahvalo.

Žalnoči stariši:

Adolf in Josefina Gustin.

Sirova vazelina
(Rohwaseline) je

najboljše mazilo za usnje.

To stalno, nespremenljivo, tekoče mazilo je temne barve in se ne nahaja v njem nobena rastlinska ali živalska maščoba ter tudi ne postane nikdar žaltovo.

Sirova vazelina je najboljši pripomoček za obvarovanje usnja, ker najtrdeje usnje takoj mehko in volno stori ter se po vsemu usnji enako razleze in ga obvaruje, da ne strohni in se ne usuši.

Rabi pa se to mazilo za obuvala, da postanejo mehka in da jih voda ne premoči; posebno za lovške čevlje; za mazanje jermenov, komatov, usnja pri vozeh in kočijah.

Opomniti je treba, da se nahaja na starem usnji mnogo ostankov živalske ali rastlinske maščobe, treba je toraj usnje že od začetka dobro mazati; ko se pa te masti napije, zadostuje potem, da se le nekoliko namaže.

Neobhodno potrebno je to mazilo za vsakega, kateri ima konje, ker je najboljše za mazanje

konjskih kopit.

Vpeljano je to mazilo že za konjska kopita tudi v c. k. vojski po naročilu vis. c. k. ministerstva avstr. z uk. št. 2030. Da je to mazilo za konjska kopita v resnici izvrstno, to pričajo tudi mnoga pohvalna pisma prvih živinozdravnikov. Ta sirova vazelina namreč v konjsko in sploh v vsako živalsko kopito ali rog hitro vleze, ter ga obvaruje, da se ne cepi in se ga nobena bolezen ne prime.

Rabi pa se tudi za mazanje lešaja pri goveji živini, mašin in brizgalnic, ter tudi za mazanje železa, da ne zarujevi.

Sirovo vazelino

pa prodaja v Novem mestu samo podpisani ter velja v močnih, plehnatih škatljicah 10 kr. (80 gr. težka), 35 kr. (četrt Kg.), 50 kr. (pol Kg.) in 80 kr. (1 Kg.) Brez škatelj pa se dobiva po 65 kr. Kg.

Vsim tistim pa, kateri želé to mast prodajati, dajem jo veliko cenejše. [20-10]

FRANC RUS, trgovec

v Novem mestu v Bučarjevi hiši št. 84.

Današnjemu listu priloženo je vabilo na naročbo Slovana.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.